

„Soča“ izhaja vsak petek in velja po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 1.40
Pol leta 0.20
Četrt leta 1.10

Pri oznanilih in tako tudi pri „povestnicah“ se plačuje za navadno trislopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostorn.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah v gosposki ulici blizu „treh kron“, na starem trgu in v namski ulici ter v Trstu, via Caserma, 3.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici v Via Ascoli, 8, I., naročnina pa opravištvu „Soče“ Via della Croce št. 4. II.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina sniža, ako se oglase pri opravištvu.

Volit' — deželni zbor. *)

Dopisnik iz goriške okolice v številki 48. „Soče“ spodbuda, naj bi se vendar pričelo gibanje za bližajoče se volitve v deželni zbor, kazaje, kolika nevarnost preti našemu ljudstvu tudi v gmotnem oziru, ako ne voli značajnih, razumnih poslancev. I jaz dodajem tej opravičeni in utemeljeni izjavi, da našemu narodu ne preti škoda le v gmotnem, nego tudi v duševnem oziru, ako se za časa ne pobriga za prihodnje volitve v deželni zbor, kajti po sedanjem načinu vladanja je silno veliko odvisno od državnega in deželnega zbora.

Rad bi svoje pero odložil, ker sitno in neprijetno je opisovati rane svojega lastnega naroda; a rana se ne zaceli, ako se ne pokliče lečnik, kateri jo pregleda in obveže. Tako je z narodovo rano; treba je rano pregledati in lečiti jo. Naš narod je imel največjo rano, — kdor ni bil kratkoviden, gotovo jo je zapazil —, v prejšnem deželnem zboru. Oglejmo si prešli deželni zbor. V svoji šestletni dobi izgubil je dve prav čili in spretni moči, kateri sti bili vstrajno delajoči, rekel bi, nenadomestljivi. Kdo je bil izvoljen na njino mesto? Žalibože, da ne upam na to prasanje naravnost odgovoriti, ker gotovo bi dregnul v sršenovo gnezdo s svojim odgovorom; vendar si upam opomniti vsaj to, da se je nekaj govorilo, naj čevljar ostane pri svojem kopitu. To pa ne velja le o dveh, ampak žalibog o več poslancih.

Naj si naš narod ogleda poslance nasprotne narodnosti v deželnem zboru, kaki inteligentni možje so, večinoma, kako prebrisanega uma in izvedeni v svojih strokah. Nasproti pa! Prašam vas goriški Slovenci: ako računite s samimi ničlami, kakov bo znesek? Znesek bo ničla. Toraj tudi uspeh deželnega zbora bo majhen, ako sedijo v njem poslanci, ki niso kos svoji nalogi.

Naša goriška dežela je upuščena vsled slabih letin; tare jo gmotna in duševna mora; a pri vsem tem povišujejo se deželni davki. Nepremišljeno se zidajo novošegna šolska poslopja, katera velike vsote denarja požirajo, a eksekutorji vlačijo posestnikom goveda za roge iz hleva. Uresničilo se bo tudi pri nas, ako se temu v okom ne pride, kar je rekel vrli

*) Natisnili smo ta sestavek, kakor smo ga dobili, da naši čitalci spoznajo, kako sodi narod na deželi o bivših poslancih, in kaj pričakuje od bodočih. Ured.

poslanec Kljun v kranjskem deželnem zboru gledé zidanja novošegnih šolskih poslopj, da vsaka vas bo imela šolsko poslopje kot palačo, a njeni prebivalci bodo imeli raztrgane strehe na svojih staniščih. Papir, črnilo in pero ne bodo nikedar naših ljudi preživili; nasprotno so jim lopata, matika in plug neobhodno potrebni, da silijo z njimi mater zemljo k rodovitnosti. Zna mi kedo očitati, da sem mračnjak zaradi te izjave; a to izjavo pripravljem sem vselej podpreti z dokazi, ker jaz ne sedim na divanu v dvorani, kakor naši šolski nadzorniki, ki nasvetujejo in nakazujejo vsote za novošegne šole, nego živim med glavnim narodom ter opazujem njegove skeleče rane. Štedljivost je poglavitno pravilo blagostanja, za katero bi se morali naši poslanci v deželnem zboru krepko potegniti.

Nasproti temu pa moram slišati, da tržaški in goriški vplivni možje, ki dobivajo plačo na meseco, iščejo in pripravljajo za prihodnje volitve takih kandidatov, ki bi bili pripravljeni glasovati za velikansko delo Sočinega vravnjanja, ki bo stalo 800.000 gl. Ali nam hočejo ti gospodje še beransko palico vzeti iz rok, katero nosimo, da se popolnoma zgrudimo na tla? Mili narod, glej pri volitvah, kedo ti bo kandidate priporočal, in ko zveš, kedo ti jih hvali, boš vedel, pri čem si. Pomagaj si sam in ti bo pomagano; ako boš poslušal sladke besede gospodov, ki imajo veliko opraviti s peresi, gorje ti; sam sebi boš jamo kopal.

Nepotrebne okrajne šolke svete in cestne odbore naj skusijo naši prihodnji deželni poslanci opraviti (ne pojde. Uredn.) ter naj tako olajšajo bremena našemu onemoglemu kmečkemu stanu, kateremu so postali davkarski rubeži in dražbe vsakdanja hrana. Težka bremena so deželni davki, pod katerimi naši posestniki ječe, dalje pa tudi bolnišnice in zapori. Kmečka mladež podá se v svojih cvetočih letih služiti v mesta, kjer se večinoma pokvari, ondi porabi gospoda njene mlade, čile moči; a ko oslabi, odprta jej je bolnišnica, katera pouzroči povišanje deželnih davkov. Večkrat se celo klateži poslužujejo bolnišnic, ker so si gotovi tečne hrane; a občina si je gotova velikih stroškov zavoljo njih. Goriška dežela plačuje od 30 do 40 tisuč goldinarjev na leto samo zunanjim bolnišnicam za svoje bolnike. Ali ni mogoče, da bi se v Gorici napravila bolnišnica in da bi se ti velikanski letni stroški zmanjšali? Ako ni bilo do zdaj nobenega zdravnika v deželnem zboru, ki bi bil to stvar razumel, volimo vsaj zdaj takega

moža, ki je dejansko dokazal, da združuje v sebi zdravniško vedo z razumom za zdravo denarno gospodarstvo.

Hudodelniki se dobro imajo v sedanjih zaporih; kajti daje se jim v hrano juha, meso, kruh; saj tako se hvalijo sami, ki iz zapora prihajajo. A vgovarjalo se mi bo, da to zahteva humanitat. Reslepa humanitat, uboga raja da mora jesti na deželi neslane podzemljice in oblice, a hudodelniki v zaporih so preskrbljeni z vsem. Ne hudodelniki, ampak uboga raja je kaznovana, ker mora za nje davek plačevati. Ali bi ne bilo dobro, da bi se ječe poostrile; po takem načinu bi se gotovo zmanjšalo število hudodelnikov?

Ogromna dela čakajo naše prihodnje deželne poslance; toraj goriški Slovenci, bodite pozorni pri bližajočih se volitvah v deželni zbor. Ne volite vsake mavže in ne vsakega, ki se ponuja; ne dajte se motiti z lepo donečimi izrazi, kakor so omika, svoboda, napredek, nego volite narodne, značajne, razumne in strokovnjaške možje, kateri ne bodo le kimali in se drgnoli ob naslanjače v deželni dvorani, ampak ki se bodo krepko potegovali za vaše koristi, da bodo s pravim lokom celili narodne rane. Ne dajte se vjeti z žgano pijačo ili z vinom, ampak kot politično zrel narod iščite si uže zdaj takih mož, kateri poznajo vašo bedo, kateri so pripravljene junaško boriti se za vas in vam pomagati. Saj goriški Slovenci imamo na izbero takih mož mej našimi odvetniki, zdravniki, dukovniki, profesorji in celo mej bolj inteligentnimi kmeti. Jako dobro bi bilo, da bi bili vsi stanovni zastopani v deželnem zboru. Goriški Slovenci! bodite pri volitvah složni, ker sloza jači, a nesloga tlačí; pazite, da nam bodo prihodnji deželni poslanci v duševno in gmotno korist in v ponos naši celi goriški deželi. V to pomozí Bog! M—y.

Poštna hranilnice.

V kratkem času stopi v življenje zavod c. k. poštne hranilnice. Ta zavod je v gmotnem oziru velevažen za celo državo, pa tudi za posameznega državljanja. Glavni namen novega zavoda je ta, da privadi nižje ljudstvo štediti, še tako majhne vsote na obresti devati, in da na tak način podpira blagostanje prostih obrtnikov, ubogih ratarjev, malih pre-

LISTEK.

Dvajsetletni obstanek goriške Čitalnice.

Dvajset let je že preteklo, odkar se je vtemeljila „Slovenska Čitalnica“ v Gorici, dvajset let že ce shajajo goriški Slovenci v njenih prostorih, iskajoči ondi zabave in poduka, in dve desetletji bila je ona središče narodnega gibanja goriških domoljubov. Sedanji odbor goriške Čitalnice misli je iz prva njeni dvajsetletni obstanek slovesno praznovati, a potem je sklenil nikakoršnih posebnosti ne napravljati in namesto jedae, pa tudi drage slovesnosti rajše čitalničarjem preskrbeti dve veselici, jeden ples in jedno besedo, s kterima se bo gotovo večini čitalničnih udov bolj ustreglo. Da se pa vsaj nekaj stori v spomin dvajsetletnega obstanka goriške Čitalnice, sklenilo se je čitajočim Slovincem podati kratek zgodovinski pregled čitalničnega delovanja od prvega začetka pa do sedanjega časa.

Leta 1862 dné 2. oktobra sklical je Josip Tonklič, sedanjí deželni in državni poslanec, več goriških Slovincov v ta namen skupaj, da bi se posvetovali o ustanovitvi „Slovenske Čitalnice“. Prišedši skupaj izvolili so včasni odbor jednoglasno za predsednika g. Winklerja, sedanjega deželnega predsednika na Kranjskem, potem šest odbornikov in dva namestnika. Pravila so se bila že prej poslala c. k. namestništvu v Trst, ktero jih je 26. sept. 1862 tudi potrdilo. Zastalni odbor imel je nalogo, Čitalnico ustanoviti, kar

pa ni bilo lahko delo, ker premagati je bilo treba mnogo ovir. Najprvo moralo se je skrbeti za pripravno stanovanje, ktero se je dobilo v hiši g. pl. Stabila na Travniku, tedaj pod ono streho in v tistem nadstropji, kjer ima Čitalnica tudi danes svoje prostore. Začasni odbor pogodil se je s hišnim gospodarjem iz prva za jedno leto od 1. novembra 1862 pa do 31. oktobra 1863, obljubivši mu za celo prvo nadstropje plačati 650 gl. Ker je pa bilo to stanovanje za mlado društvo preveliko in predrago, oddalo so je nekaj sob g. Andr. Jegliču, sedanjemu predsedniku goriške Čitalnice, nekaj sob pa g. Villicus-u, takratnemu vodji goriške realke. Ko se je še mnogo drugega potrebnega ukrenilo, odprla se je Čitalnica 10. novembra 1862 brez posebnih slovesnosti.

Dober mesec pozneje, 28. decembra 1862, sklical je začasni odbor goriške Čitalnice občni zbor, kterege se je udeležilo 59 gospodov, tedaj primeroma precej veliko, kar kaže, da je bila ustanovitev tega narodnega društva potrebna. Pri tem zboru so bili goriški knezonadškof A. Gollmayr, djakovarski škof Strossmayer in dr. Janez Bleiweis, urednik „Novic“ v Ljubljani, izvoljeni za častne ude. Djakovarski škof, zahvaljevaje se Čitalnici za izkazano mu čast, podaril je mlademu društvu 100 gl., goriški nadškof pa čitalnični knjižnici celo sv. pisno v slovenskem jeziku. Dne 28. decembra 1862 volil se je namesto zastalnega odbora nov odbor. Za predsednika je bil zopet izvoljen Winkler, Jeglič pa za denarničarja. Novi odbor nadaljeval je prideto delo zastalnega odbora in skrbel za utrjenje in napredek mlade Čitalnice. V

kratkem času štelo je društvo že toliko zanesljivih udov, da je stalo na trdnih nogah in se mu ni bilo treba bati propada. Da še več! Ker je nastopil ravno predpustni čas, treba je bilo misliti na veselice, kar je novi odbor tudi storil. Omenim naj, da je Čitalnica napravila 8. februarja 1863 velikanski ples, ki je stal lepo svoto denarja in h kteremu se je povabilo mnogo goriške gospode. Tudi ne smem pozabiti velike besede na dan sv. Mohora in Fortunata (12. julija) v spomin začetka omike med Slovenci po krščanstvu in narodnem pismenstvu, pri kteri so sodelovali vipavski pevci in ktere se je udeležilo mnogo Slovincov iz Gorice, okolice, posebno pa z Vipavskega.

Še predno je prvo leto preteklo, podaljšal je čitalnični odbor pogodbo s hišnim gospodarjem zaradi stanovanja. Pri občnem zboru dné 4. oktobra 1863 bil je zopet Winkler izvoljen za predsednika Jeglič za denarničarja in odborniki so izmed svoje srede izvolili Josip Tonkličja za tajnika. Novi odbor skrbel je v prvi vrsti za pomnoženje čitalničnih udov, kar se mu je tudi posrečilo. Meseca oktobra 1863 štela je Čitalnica 70 domačih in 60 vnanjih udov, par mesecev pozneje o predpustnem času 180 domačih, izmed kterih je pa med letom zopet nekaj izstopilo tako, da je bilo novembra 1864 kakih 90 domačih in 50 vnanjih udov. Druga skrb novega odbora je bila, da bi se ustanovil pevski zbor in tudi to se mu je posrečilo. Pevski zbor pod vodstvom gg. očiteljev Tomana in Schreiberja štél je 16 pevcev iz je dobro napredoval. Ravnokar imenovani, še sedaj

kupčevalcev in drugih državljanov, dobro vedé, da „zakon narave je ta, da iz malega raste veliko“.

Vrhovna oblast nad novim zavodom pristojna kupčijem ministertvu, kteremu je dodan poseben svet. Ministerstvu je podložno vodstvo poštnih hranilnic v Beči, slednjemu pa v hranilničnih zadevah c. k. pošte, poštne ekspedicije itd., ktere so v ta namen že odbrane, ali pa bodo še le.

Da zavod doseže svoj namen, vpeljane so tako zvane hranilne pole. Kdor ne more na jedenkrat pritriniti si 50 novcev, kupi samo poštno marko za 5 novcev, jo prilepi na hranilno polo, katero dobi brezplačno ter nadaljuje z nakupovanjem toliko časa, dokler ne nakupi 10 kolekov ali mark. Tako hranilno polo zamenja najbližji, pa tudi kateri si bodi poštni urad z vložno knjigo, ktero mora vložnik lastnoročno podpisati ali pričo zaupljive osebe podkrižati. V to knjižico vpiše uradnik ime, priimek, stanovanje itd. vložnikovo, na posebni strani pa vloženo glavnicu ter jo izroči vložniku. Poštni urad naznani vse ednega dne vložene glavnicu po pošti istega dne vodstvu poštnih hranilnic v Beči, ki pošlje najkasneje v 14 dneh potrdilo vloge. Ako po preteku 14 daj vložnik ne bi dobil potrdila, ali pa ako je došlo potrdilo pomanjkljivo, mora vložnik potrdilo po kterej si bodi pošti reklamirati (tirjati), ali pa zahtevati, da se pomanjkljivost popravi. V ta namen se je poslužiti zadnjih vložni knjigi dodanih pol.

S kupljenimi naslednjimi 10 koleki se vloga zvišča na eden goldinar, od ktere glavnicu vodstvo pričeni s 1. ali 16. dnem istega meseca plačuje obresti po 3 od sto.

Naložijo se lahko tudi večje glavnicu, a le v zneskih, ki se morejo deliti s številko 50. Na edno in isto knjižico se ne more na leto več ko 300 gld. naložiti, vsaga vkup pa ne več ko 1000 gld. Hranilnih pol se ne sprejema več ko ena na teden od istega vložnika.

Kdor vloži v enem letu nad 300 gld. ali v več letih nad 1000 gld. na edno in isto knjižico, mora na ukaz vodstva vloge znižati na imenovane vsote. Pri tem pa ne pridejo v poštev zneski, katere je kdo iz hranilnic vzdignil. Ako vložnik po preteku ednega meseca od danega ukaza vlog ne zniža, kupi vodstvo za vloženi denar državno obligacijo (dolžno pismo) nominalne (imenske) vrednosti 200 gld., vknjiži porabljeni znesek kot izplačilo glavnicu ter pošlje vložniku kupljeni državni papir, ali pa ga v lastni denarnici na račun vložnika ohrani. V zadnjem slučaju izroči vodstvo dotičniku obrestne (rentne) bukvice. Hranilnica prodaja vložnikom vrednostne papirje proti majhni odškodnini in jim izplačuje skupljeno gotovino.

Kdor si pridobi več kakor edno vložno knjižico, ali kdor naklada na drugo izmišljeno ime, zgubi pravico do obrestij vseh glavnic v knjižicah, ktere so bile kasneje (t. j. po prvi še veljavni) izročene. Ako presega vloženi skupni kapital najvišjo enoletno ali skupno vložno vsoto, izgubi tudi pravico do ostanka, ki presega postavni znesek, ki zapade poštnemu erarju (denarnici). Le trgovinski minister more spregledati zgubo navejenega kapitala na prošnjo, za katero dobi stranka tiskovino brezplačno pri vsakem poštnem uradu.

Živi g. Toman pridobil si je v tistem času še veliko drugih zaslug za Čitalnico, med drugim jej je podaril več različnih knjig in tedanji odbor se mu je zahvalil za vse to v posebnem pismu povdarjajoč njegove zasluge za narodno društvo. Takrat je Čitalnica dajala svojim udom troje vrst veselice, namreč male besede, besede s plesom in velike plesu. Male besede vršile so se v srednjih sobah proti Travniku; začenjale so se navadno s tombolo, potem se je vrstilo petje in deklamovanje. Bilo je takih malih besed samo od 1. novembra 1863 pa do 1. maja 1864 deset. Pri besedah s plesom, kterih je bilo od 1. novembra 1863 pa do 1. novembra 1864 vseh skupaj šest, igralo se je na strune ali pa glasovir, potem je sledilo petje, deklamovanje in tudi govori, na zadnje pa je bil ples. Pri velikih plesih se je le plesalo. Iz vsega tega vidimo, da je bilo takrat v goriški Čitalnici jako živahno, da je sledila zabava za zabavo in da se tudi ni pozabilo na poduk čitalničarjev.

Tretji občni zbor goriške Čitalnice bil je dne 17. novembra 1864, pri kterem je bil zopet Winkler izvoljen za predsednika in St. Kafol za blagajnika. Tajnik je bil v 3. letu čitalničnega obstanka iz prva Jos. Tonkli, potem pa Iv. Šolar, sedanji šolski nadzornik v Dalmaciji. Tudi v tem letu se je trudil čitalnični odbor, da bi se kolikor mogoče gojilo petje v Čitalnici. Dobilo se je dovoljenje, da so se smeli pripravniki udeleževati pevskih vaj in veselice. Petje je vodil proti odškodnini g. Mailing. Napravilo se je tudi v tem društvenem letu več veselice. Tudi je čitalnična knjižnica obogatela z različnimi knjigami, ktere so darovali gg. Toman, Voučina, Mat. Majar in drugi.

Pri občnem zboru 7. decembra 1865 bil je Winkler jednoglasno izvoljen za predsednika, denarničar je postal Lazar in Šolar je zopet dobil tajništvo. Tu-

Za vsote, ki dohajajo v poštno hranilnico kupi vodstvo državne in deželne obrestonosne papirje in državne obrestonosne srečke.

Od povedane vsote vložnih glavnic, ktere ne pressegajo 10 gld., izplačajo se nemedoma, ko je došla v to svrhu nakaznica hranilničnega vodstva, pri tistem poštnem uradu, ki ga je prosilec v prošnji navedel.

Vsote od 10 do 100 gld. se izplačajo najkasneje v 15 dneh, od 100 do 500 gld. v ednem mesecu, od 500 gld. naprej v dveh mesecih po dani odpovedi. Ako se denar ne vzdigne v dveh mesecih po prejeti nakaznici, treba je v drugič dati odpoved, da se denar dobi.

Poštni uradi se morajo zagotoviti, predno izplačajo, o istinitosti osebe vložnikove, ali o postavnosti pooblaščenca. V ta namen primerjajo lastnoročni podpis na vložni knjižici z lastnoročnim podpisom na potrdilu za izplačane vsote, ktero mora vložnik na došli mu nakaznici napraviti. V ta namen je tudi vvedena označujoča beseda, ktero mora prejemnik napisati na nasprotnem listu. Ako ni dokazana na tak način istinitost prejemnikova, ustavi poštni uradnik plačilo ter naznani to vodstvu v Beči, ktero naznani dajne pogoje izplačila po posebnem ukazu.

Taka izplačila, kakor hranilnične knjižice same, se lahko tretjim osobam odstopijo. V ta namen se nastopnik, in odstopnik podasta k poštnemu uradu in napravita prošnjo do vodstva na brezplačno jim izročeni tiskovinah. Ako si je nastopnik už: poprej pridobil edno vložno knjižico, prepíše vodstvo odstopnikovo glavnicu v njegovo knjižico kot vloženi kapital ter uniči odstopnikovo knjižico. Vsak vložnik je dolžan, da vložno knjižico po preteku upravnega leta pošlje v posebnem zavrtku vodstvu na Dunaj. Vodstvo vpiše obresti preračunjene do 31. decembra prejšnjega leta v knjižico ter jo pošlje vložniku ali pa osebi, ktero je vložnik kot s prejemnika imenoval.

Vodstvo poštnih hranilnic kupuje za vložnike državne, in deželne obrestonosne papirje in srečke. V to svrhu mora vložnik položiti posebno prošnjo na tiskovini v ta namen predpisani, ki se dobiva brezplačno, in mora prošnji dodati hranilnično knjižico. Vodstvo zapiše znesek, ki se je porabil za nakup papirjev, kot izplačilo v vložno knjižico, katero vrne s papirji vred vložniku, ali pa shrani papirje v svoji denarnici ter daje vložniku poročstvo za njih istinitost in za odrezke (kupone).

Vodstvo potrja tudi obresti od hranjenih papirjev, jih vknjiži kakor vlogo in zvišuje na tak način vloge strank. Za nakup papirjev in za tirjanje obrestij mora vložnik plačati majhno provizijo, pa ne v gotovem, ampak vodstvo mu vknjiži to majhno vsoto kakor izplačilo v vložno knjižico.

Opomniti, moramo da so dopisovanja v hranilničnih zadevah proste poštnine, kolekov in drugih pristojbin. Prosti so pa tudi dohodki iz obrestij poštnih hranilnic prihodniškega in vsakega davka, ki utegne pozneje na njega mesto biti dovoljen. Vložna knjižica se ne more djati v prepoved in se ne more dobiti na njo zastavna pravica. Če kdo knjižico zgubi, mora prositi drugo od hranilničnega vod-

di je takratni tajnik nasvetoval, da naj bi se poskusilo po radovoljnih darilih toliko skupaj spraviti, da bi se za Čitalnico kupil glasovir. V kratkem se je podpisalo v ta namen 100 gl., ktere so nekteri udje dati objubili, vendar se takrat glasovir ni kupil, temuč pozneje. Tudi leta 1866. se je napravilo po navadi nekaj veselice, vendar ni mogel v tem času čitalnični odbor tako vspešno delovati, kakor prejšnja leta, ker se je število udov nekoliko skrčilo, bodi si, da so pomrli, bodi si, da so odšli iz Gorice ali pa, da so izstopili. Vsled manjšega števila udov in pa tudi zaradi tega, ker je vodja Villicus zapustil stanovanje, ktero je imel od Čitalnice in je bila ta primorana, iskati si novega gostača, da bi ne ostali prostori prazni, treba je bilo mesečnu čitalničnih udov za 30 kr. zveksati. Tudi se je z g. pl. Stab:lom pogodba zarad stanovanja nekoliko spremenila. Namesto da bi Čitalnica od leta do leta stanovanje v najem jemala, kakor se je to do takrat zmiraj storilo, pogodila se je s hišnim gospodarjem tako, da je odslaj stanovanje jemala le na četrletja.

Peti občni zbor dne 13. decembra 1866 je izvolil Tomana za predsednika in Jegliča za blagajnika, za tajnika pa so odborniki izbrali izmed svoje srede prof. Peteršnika. Tudi v tem društvenem letu je priradila Čitalnica več veselice in zabav. Tu nam je še nekaj drugega omeniti. Čitalnični odbor prejel je 25. januarja 1867 od predsedništva društva Concordie pisanje v tem smislu, da bi se obe društvi zedinili v jedno samo. Odgovor na to pisanje hotel je predsednik Concordie imeti že do 29. januarja istega leta. Čitalnični odbor imel je zavolj tega sejo 23. januarja in sklenil odboru Concordie poslati pismen odgovor, da se Čitalnica zarad marsikterih vzrokov s Concordio spojiti ne more. Tri dni potera pa, dne 31. januarja, odpovedal je hišni gospodar pl. Stabile Čitalnici stanovanje in odbor je bil tedaj prisiljen,

stva. Če se vloga v tridesetih letih ne tirja nazaj, pripade zavodu, ako se v celih 30 letih ni nič vkladalo in nič ven jemalo, ni obresti ni glavnicu.

Dopisuje se pa lahko v vsakem jeziku, ki je postavno dopuščén v avstrijski državi, tedaj tudi v našem milem matrcem jeziku, kajti tiskovine je tiskalo vodstvo poštnih hranilnic v vseh jezikih, ktere govore narodi v Cislajtaniji.

V kratkih potezah predočili smo našim čestitim bralcem zavod poštnih hranilnic z načo, da tudi naše ljudstvo se bode posluževalo tega velevažnega zavoda, da bode nakladalo prihranjene novce pri zavodu, pri kterem imajo vložniki za svoje vloge, obresti in splačevanje državno poročstvo. Upamo pa tudi, da marsikdo, ki igra na malo loterijo, jo popusti in da naloži denar, ki ga je do sedaj staviljal in zguoljal v mali loteriji, na obresti pri poštnih hranilnicah ter si na tak način postavi temelj k bodočemu blagostanju, in da s tem korakom dokaže svojim dedičem istinitost pregovora:

Zrno do zrna pogača
Kamen do kamna palača.

Bonn.

Dopisi.

V Gorici, 13. decembra. — „Soča“ je govorila slednjic v številki 45. t. l. o koristi in potrebi kmečke in obrtnijske posojilnice na osebni kredit. Povedala je takrat, da v Gorici se nekateri gospodje resno pečajo s to rečjo, in je dostavila željo, naj bi njih prizadevanje ne ostalo brezuspešno. Danes morem poročati, da tiste besede niso bile brez sadu, in da smo danes vsaj za en korak bližji izvršenju lepe in prepotrebne misli, dasi nam je še dolga pot do zadnjega cilja. Dobil se je mož, ki je v to svrhu že pred dalje časom deloval, ki pa ni bil našel potrebne odmeva. Zato je tugoval, da Slovenci ne spoznajo svojih težav in potrebne pomoči, ali pa če jo spoznavajo, so tako nemarni, brezupni in brez vsega ognja, da si ne upajo nič začeti. Ko je pa čital „Sočine“ besede, povrnil se mu je up, obudila se je prejšnja čilost in v letošnji 11. štev. v Gorici izhajajočega „Gospodarskega lista“ pojasnil in priporočil je že davno znano dobroto kmečkih in obrtnijskih posojilnic, katerih potrebnost se pa mora pogosto povlarjati, da jo narod spozna in se za ustanovo take naprave usrdi.

Gospod Povše je pokazal s tem, da umeje narodovo bedo in da jo čuti na dnu srca; pokazal je da ji pozna tudi deionia lek in da je pripravljen ga sestaviti. Upamo, da nas nada ne vara, ako pričakujemo, da gospod vodja knetijske šole zdaj ali pa koj o priložnem času zbere okoli sebe lepo število mož, ki so v resnici narodni in ki po zadostnem premišljevanji in posvetovanji ustanovijo naroden zavod, ki bo o mnogih prilikah branil posestnika in obrtnika

Dalje v prilogi.

poiskati si do konca aprila novih prostorov, v čitalnično stanovanje pa je prišlo društvo Concordia. Odbor je potem dobil stanovanje v Scaletarijevi hiši v seminarški ulici za 300 gl. najemnine na leto, kamor se je Čitalnica s prvim majem preselila. Plačevala je tu nekoliko manj najemnine, zato pa tudi ni imela več prejšnjih lepih sobau.

Pri občnem zboru dne 16. novembra 1867 bil je namesto odstopivšega Tomana za predsednika izvoljen dr. Jos. Tonkli, za blagajnika pa Jeglič, tajništvo je prevzel Rojec, po njegovem odhodu pa Val. Klavžar. Skrb novega odbora je bila, da se je za Čitalnico kupilo nekoliko novega pohištva, ktero je bilo zelo potrebno. Ker Čitalnica ni imela več lepe dvorane, kakor v prejšnjem stanovanju, morala je večje veselice dajati svojim udom v tujih prostorih, tako n. pr. Vodnikovo besedo dne 2. februarja 1868. Tudi je odbor oziraje se na denarno stanje nekaj čitalničnih sob oddal v najem in sploh jako ekonomično postopal. To storiti pa je bil tudi prisiljen, ker število udov se je bilo skrčilo na 64. Tudi je bilo jako potrebno, nekatere točke čitalničnih pravil premeniti, kar se je tudi pri občnem zboru 10. novembra 1868 zgodilo.

Takrat je bil za predsednika izvoljen sedanji šolski nadzornik Klodič, denarničar je ostal Jeglič in za tajnika je bil postavljen Ernest Klavžar, pozneje pa, ko se je ta tajništvo odpovedal, Fr. Hafner. Med letom se je tudi Klodič zavolj nekterih surovih napadov nekega uda v pritožni knjigi odpovedal predsedništvu in čitalnični podpredsednik Lazar prevzel je tedaj čitalnično vodstvo do prihodnjega občnega zbora, ki je bil 14. novembra 1869.

Tega zbora udeležilo se je samo 14 udov. Nastopila je takrat v čitalničnem življenju neka mlačnost, ktere uzrok je bilo neprimeru stanovanje. Tudi je bilo število udov primeroma majhno. Pri volitvi so •

jetne. Preprij med Rističevu stranko in vladno nastaja vedno huji in neznosljiveji. Postopanje vladne stranke nasproti opoziciji je preosorno in prestopa meje zakonitosti. Da ne bo to dobrega sadu rodilo, je naravno.

Zadnjič smo navedli kot znamenje turške gnjilobe hitro odstavljenje turških ministrov. Povod temu je, kakor se čuje, v ozki zvezi z nevarno razburjenim duhom sultanovim, kateri vidi v vsakem bližnjem svojega preganjalca ali izdajalca ali neprijatelja. Sultan premenjava vedno svoje tovarše in kriči pogosto, da noče deliti usode sultana Abdul-Aziza, kateri je bil — kakor znano — usmrten. V Turčiji nastane gotovo v kratkem kakšen prevrat.

Domače stvari.

P. n. gospodom naročnikom, ki niso še plačali cele naročnine za tekoče leto, smo zapisali na zavitek današnjega lista, koliko so še na dolgu. Prosim jih prav uljudno, naj blagovolijo poslati nam zaznamovane zneske še ta mesec po poštini nakaznicah z napisom: Opravništvo „Soče“ v Gorici, via della Croce, 4. II.

Preteklo nedeljo smo imeli jako čudno vreme. Zajutra je na vzhodnih hribih malo snežilo, v Gorici je vlekel gorak jug, na furlanski strani je pa solnce sijalo. Popoldne se je vsul dež in je ob enem nekateri kratki poblisknilo in zagromelo, kakor po leti. Začelo je vreme posnemati ljudi in si napravlja nove postave; samo da bi nas trje ne držale, kakor dosedanje.

Tudi v Trstu je bilo, kakor piše „Edinost“, čudno vreme. Po noči nastopivši močni jug je zrak zelo razgrel in raztegnol; dopoldne je morje tako narastlo, da je poplavilo in zalilo več ulic, trgov, kavav in magazinov; po enej uri popoldne je nastopila tema, oblaki so imeli temno zamucelo barvo in začelo se je grozno bliskati, grmeti in treskati, tako celo, da je mnogo ljudi strah popadel; to vreme je trajalo dobro uro, mej tem i potem se je zdaj pa zdaj ulil dež; na večer se je zopet bliskalo in grmelo ter so oblaki pošiljali mokri porod na zemljo.

Grof Chambord pokazal je tudi letos, kako druga leta, svojo ljubezen do ubogih in je poslal mestnemu županu 400 gld., ki naj bodo v prid ubogim goriškega mesta. Blago početje naj bi posnemali tudi drugi, ki so bogato obdarjeni s časnim premoženjem, ter naj bi tako olajšali revo ubogih, ki je posebno po zimi silno velika. Bog plačaj dobrotniku!

Slovenska goriška čitalnica priredi dne 16. decembra 1882. ob 7. uri zvečer v društvenih prostorih koncert z naslednjim sporedom: 1. Koiatovsky: Overture, po jugoslovanskih napevih; svira vojaška godba. — 2. Gluma: Kje je meja? — 3. Večer na Savi, zl. Zajc; svira vojaška godba. — 4. Deklamacija: Povodnji mož, zl. Fr. Prešeren. — 5. Hrvatski dom; svira vojaška godba. — 6. Igra: Krojač Fips. — 7. Ljubica, stopaj; svira vojaška godba. — 8. Tombola in domača zabava. — P. n. gospodje društveniki so tudi vabljeni k občnemu zboru dne 18. decembra t. l. ob 6. uri zvečer, pri katerem se bodo obravnavali predmeti po točki 20. društvenih pravil ter se izvoli odbor za društveno leto 1883.

Slovensko bralno in podporno društvo v Gorici ni imelo preteklo nedeljo predavanja zaradi premajhne udeležitve društvenikov. — Za prihodnjo nedeljo, 17. t. m., je naznanjena domača zabava in predavanje ob 7. uri zvečer. Upati je, da bo udeležitev društva dostojna. — Drugo nedeljo, 24. t. m., bo imelo društvo ob 2. uri popoldne občni zbor, v katerem bo odbor poročal o društvenem delovanju v prvih devet mesecih njegovega obstanka. Pregledajo se računi preteklega in proračun bodočega leta ter se voli predsednik, 10 odbornikov, 3 namestniki in 5 senatorjev za prihodnje leto. Društveniki dobijo z vabilom vred kratko poročilo o letošnjem delovanju, pregled društvenikov in izpisek društvenih računov. Društveni računi so razporejeni skor 14 dnij z denarničnim dnevnikom vred in s pobotnicami v društvenih prostorih, da si jih vsak lahko ogleda. Skupni dohodki znašajo v devetih mesecih 798 gld. 28 kr., stroški pa 343 gld. 79 kr., tako da ostaja gotovine 454 gld. 49 kr., ki so obrestonosno naloženi.

Zastava slov. braln. in podp. društva v Gorici. Društveni odbor je razposlal v tem oziru rodoljubom po deželi sledeče pismo. Prečastiti gospod! Znano vam je, da so rodoljubi ustarevali v goriškem mestu slovensko bralno in podporno društvo, v katerem se zbirajo rojaki nižjega stanu, ki so do sedaj bili v mestu popolnoma razkropljeni, da ne rečemo zgubljeni. Sedaj pa imajo v tem društvu narodno ognjišče, krog katerega se zamorejo zbirati ter zaje- matji toliko duševno, kolikor tudi materialno pomoč.

Gotovo je namen tega društva po vsem blag in naroda sreči posvečen, zato je to društvo vredno domoljubne podpore. Lepo je uže število naših društvenikov (234), društveno začetno premoženje dobro napreduje, celó Njegovo Veličanstvo je blagovoljno podarilo podporo 100 fr. našemu podpornemu zalogu.

Po pravilih in po želji društvenikov, kakor tudi drugih spoštovanih rodoljubov namerava sedaj odbor društvu preskrbeti lastno zastavo — naravno tribojnico s podobno ss. apostolov Cirila in Metoda, katera si je društvo izvolilo za svoja patrona. Pa to more odbor napraviti le iz rodoljubnih doneskov, ker podporni zalog je še majhen in more le podpiri onesrečenih bolnih društvenikov služiti. Društveniki sami pa ne zmorejo potrebne vsote; zato se vlani odbor zaupljivo obrača do prečastitih domoljubnih gospodov, da blagovolijo podariti kaj v ta namen. Vsak znesek pobotamo v javnih listih in vsakemu darovatelju posebej; naši društveniki pa bodo častitim darovateljem iz srca hvaležni za domoljubno pomoč. Darove za zastavo sprejema s hvaležnostjo udani

Odbor slov. bralnega in podpornega društva.

Dr. Jožef Frapporti, upokojeni gimnazijski vodja in profesor, je prestavil v italijanski jezik Kozenn-Hardtov atlas za ljudske šole na Primorskem. Karte (14 po številu) so prav lepe in zelo različne ter stanejo le 60 novčičev. Prestava je točna, vendar pa pri nekaterih imenih preveč italijanska. Tako je prestavljen naš Triglav v Tricorno in Duttovlje v Dottogliano. Tudi Kandlerjeva iznajdba „Monte Spaccato“ nad Trstom zlezla je že vsem Italijanom v kosti in mozeg, dasiravno Slovenci ta vrh le Gabrov hrib imenujejo. — Ali bi ne bilo dobro da se priredi tudi za Slovence ta ljudski atlas? Priporočujemo to v prevdarek našim gospodom profesorjem in učiteljem.

Karol Baar, c. k. okrajni feldvebel v Gorici, postal je policijski kancelist pri c. k. okrajnem glavarstvu goriškem.

Naznanilo. Narodna čitalnica v Boveci hode imela dne 27. decembra t. l. ob 2. popoldne v društvenih sobani svoj redni letni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsednikov. — 2. Poročilo tajnikovo. — 3. Poročilo knjižničarjevo. — 4. Poročilo blagajnikovo. — 5. Volitev novega odbora 6. Določitev časnikov za l. 1883. — 7. Prodaja časnikov. — 8. Razni nasveti pozameznih p. n. udov. K temu zboru vse p. n. ude uljudno vabi

Bovec, 13. dec. 1882. Odbor.

Tržaški namestnik baron Depretis je biva! pretekli petek, soboto in nedeljo v Gorici, kjer je sprejemal in vračal obiskovanja oziroma poklone. Obiskal je Ritterjevo družino, s katero je v sorodu po krvi in duhu, ki biva v mirnejšem mestu, kakor je Trst. — Ob enem je bival v Gorici baron Calice, naš deželan in avstrijski poslanec v Carigradu, ki je obiskal tudi svojega brata, posestnika v Fari.

Italijanska prestava naših sestavkov o goriškem pokopališču v štev. 43. 44. in 45. lista je prišla ravno kar v hilarijanski tiskarni na sveto in se prodaja po goriških knjigarnah in v imenovani tiskarni po 30 kr. Kogar zanima gospodarstvo goriškega mesta ali kdor se hoče podučiti o pogojih dobrega pokopališča, naj knjižico kupi, ako nima „Soče“. Za naprej naj si pa „Sočo“ naroči, da bo bral v izvorniku, kar je dobro.

Za vinorejce, ki so zmožni nemškega jezika, je vrden priporočila „Illustrirter Weinbau-Kalender für 1883. Von A. W. Freiherrn von Babo. Klosterneuburg in Commission bei W. Frik, Wien, I. Graben 27“. Ta koledar stane 30 kr., ima 84 strani v osmerki, več podob, podučuje o raznih stvarih, ki so vinorejcu potrebne, in polaja tudi imena vinskih tržcev v Avstriji. Za Gorico imenuje le enega: Paolo Schain en gros.

Živinski somnji na Tirolskem. C. k. kmetijska družba v Gorici naznanja, da z odlokom c. k. namestništva za Tirolsko in Predarlško so dovoljeni v Tirolih za meseca december in januar izvanredni živinski somnji, da bodo mogli ljudje, katerim je letošnja povodenj neizmerno škodo napravila, vsaj živino prodati, katere ne morejo rediti. Prodajali se bodo konji, molzna in pitana živina, ovce, prešiči. Somnji se začnejo vsak dan ob 8. uri zajutra in so razdeljeni tako-le: 15. dec. in 15. jan. v Lienzu, 16. dec. in 16. jan. v Sillianu, 18. dec. in 18. jan. v Brunecku, 19. dec. in 20. jan. v Briksenu, 19. jan. v Kiensu. Kdor hoče kupiti lepo živino po dostojni ceni, jo dobi na teh somnjih.

Interpelacija. Kakor znano, je c. k. okrožni glavar Jelouschegg na istrskih otokih zapovedal, naj se priitki pišejo po starem nepravilnem pravopisu, namesto da bi pravilnost njih pisave napredovala, kakor napreduje vse na svetu. Vsled tega je zapovedal podrednim uradnikom in služabnikom, naj o priložnosti preiskujejo v tej zadevi krstae in druge knjiige, ter je zažugal kazen tem, ki bi ne izpolnivali njegovoga ukaza. Državni poslanec dr. Vitežič je v

tem oziru interpeliral ministra, ali mu je ta naredba znana, in kaj misli v tej reči storiti.

Slabo maščevanje. Jožef B. od Tomažev pri Ajdovščini je bil obsojen 16. oktobra t. l. od c. k. okrajne sodnije v Ajdovščini na 6 dnij zapora, ker ga je bil zatožil Jožef Rutar iz Skrlj, da mu je hotel nekaj vnesti. Ko je šel Jožef B. tisti večer mimo Rutarjevega posestva, mu je prišlo na misel, da se hoče nad Rutarjem zmaščevati, ker je bil zavoljo njega (ali ne zavoljo sebe?) obsojen. Stopi torej na Rutarjevo posestvo in mu poreže 111 trt, oljubi več sadnosnih dreves in mu napravi škode za 34 gld. 80 kr. Zarad tega dejanja je bil Jožef B. 1. dec. obsojen od c. k. okrožne sodnije v Gorici na 4 mesece težke ječe.

„Na Soči“ se glasi napis dveh lepih slik, kateri je prinesla „Hrvatska v. p.“, ilustriran lepoznanški list, ki izhaja na Suškem blizu Reke, v svoji številki od 15. listopada t. l., ki predočujeta Sočin tok na različnih mestih. Prva kaže Sočo kot precejšen a deroč potok, ki se spušča v trentarski dolini, v kateri je videti pritičnega drevja, čez visoke pečine ter se zbira peneč in bobneč v skalnati strugi, da hiti naprej proti bolški ravnini. Druga slika predstavlja divje krasni prizor pod Seli, kjer Soča med skalnate stene vjeta mirno teče ter služi človeku, da mu odnaša množine drv v bližnje Gorice. Na bregu sedi slikar ne daleč od drvarjev z lepim razgledom na Sočo, na kamnita bregova in na bukov les na obeh straneh, ki se hitro vzdiguje. Lepi podobi lepih krajev, ki se v narodni lepoti dajo merit s katerimi koli v julskih planinah.

„Adria“, spisal A. pl. Schwei ger-Lerchenfeld. Z 200 ilustracijami, 18 tehniškimi podobami, 6 obrisi in z eno veliko zemljepisno karto (A. Hartleben na Danaji založnik), 25 zvezkov po 80 kr. ali pa cela knjiga 7 gl. 50 kr., krasno zvezana 9 gl. — To delo, katero smo tudi večkrat omenili, je zdaj dovršeno. V poslednjih zvezkih so Benetke obširno popisane, potem pa sledi priklada, v kateri se nahaja zanimiv poduk o tržaški luki o naših pomorskih gosposkah, o izdelovanju ljudi, o ribarstvu in drugih pomorskih rečeh. Načrti in podobe pa vzajemno podpirajo razum. Celo delo združuje zemljepisni popis s potrebnimi podatki iz obče in kulturne zgodovine. V vseh delih se kaže lastna duševna moč pisateljeva, ki kaže ne samo srečno in spretno roko v zanimivi pisavi, ampak tudi v obcih razmišljanjih na raznih zgodovinskih postajah in spremembah. Pisatelj se je zares marljivo pripravil na svoj posel, ne le da je tudi vse popisane kraje sam prehodil in ogledal. Za Hrvate, Dalmatince, sosebno pa tudi za Slovence v obče in primorske Slovence posebe je to delo poučno in zanimivo tudi zarad tega, ker označuje na tenko Trst, Reko, Istro in južne obmorske pokrajine slovenske. Knjiga je povsem vredna, da se tudi slovenski naobraženci seznanijo z njo.

Tržno poročilo

V Gorici, 5. do 12. dec. 1882.

Žita. Pšenica hektoliter gld. 8. do 8.40 kr. — Rž hektoliter gld. 5.50 kr. do gld. 6. — Turšica hektoliter gld. 5. do gld. 5.50 kr. — Ječmen cel hektoliter gld. 4. do gld. 4.10 kr. — Ječmen pehan hektoliter gld. 8.50 kr. do gld. 9. — Oves hektoliter gld. 3.20 kr. do gld. 3.60 kr. — Ajda hektoliter gld. 4.40 kr. do gld. 4. 60 kr. — Fižol hektoliter gld. 9. do gld. 10. — Rajž kvintal gld. 16. do gld. 26. — Otrobi debeli z zakljem, kv. gld. 5. 40 kr. — Otrobi tenki z zakljem, kv. gld. 5. 10 kr. Mast. Maslo kuhano, kv. gld. 96. do gld. 100 — Salo domače kv. — Salo ogrsko kv. gld. 82 do gld. 84 — Slanina (špel) kv. gld. 76 do gld. 90 Slanina amerikska kv. — Sir bolški, stari kv. gld. 100 do gld. 102 — Sir bolški, novi kv. gld. 60 do gld. 62 — Sadje. — Češpe olupljene, kv. gld. 64 do gld. 68 — Fige suhe, kv. gld. 20 do gld. 22 — Kolonijsko blago. — Kava, kvintal gld. 95 do gld. 180 — Sladkor kv. gld. 43 50 kr. do gld. 49 — Tekočine. Vino belo, hektoliter gld. 17 do gld. 18 — Vino črno, hektoliter gld. 18 do gld. 20 — Žganje domače hektoliter gld. 44. do gld. 48 — Olje iz oljk kvintal gl. 45 do gld. 74. — Petrolij v zabojih, kv. 25 gld. 75 kr. do gld. 26 — Petrolij v sodu, kv. gld. 23. 25 kr. do gld. 23. 50 kr.

Tržna cena v Trstu 12. dec. Pšenica, hektoliter gld. 10 50 kr. do gld. 11. Rž gld. 7 50 kr. Turšica od gl. 7 50 kr. do gld. 8 50 kr. Oves gld. 6 25 kr. do gld. 8. Rajž, kvintal gld. 12 50 kr. do gld. 23. Slanina (špel) gld. 75. Kava, kvintal gld. 35 do gld. 135. Sladkor gld. 29. 50 kr. do gld. 34. Olje iz oljk, kvintal gld. 40 do gld. 60. Petrolij v sodu, kvintal gld. 9 90 kr. do gld. 10, v zabojih gl. 12 73 kr. do gld. 13.

Listnica upredništva. G. Lor. v Gor.: hvala za poslano; ostalo pride prihodnjic; spominjate se nas večkrat. — G. F. P. tukaj: oprostite, da smo morali že v drugo odločiti. — G. dopisnikoma iz Sempasa in iz goriške okolice: porabimo prihodnjic. — G. dop. izpod kr. gore: pride,

Poslanica.*)

Da se pride v okom pomoti, zdi se mi potrebno naznaniti gg. zavarovancem družbe „Azienda Assicuratrice“, kakor tudi p. n. občinstvu, — da vse zadeve z vsemi dolžnostmi in pravicami družbe „Azienda Assicuratrice“ — prevzela je nova „Azienda“, avstrijsko-francosko zavarovalno društvo proti nesrečam in elementarnim nezgodam, katera opiraje se na obilne kapitale, ponuja svojim gospodom zavarovancem poročstva in varnosti, gotovo nič manjših, nego jih vsaka druga družba more izpolniti.

Počasčen po glavnem zastopstvu tega društva s poverjeništvom za Gorico in mejne okraje bom skrbel pazljivo zadovoljiti spoštovane zavarovalne stranke.

V Gorici, dne 15. decembra 1882.

JOSIP PINAUCIG.

*) Uredništvo ne sprejema za sestavko pod tem naslovom druge odgovornosti, ko tisto, ki jo zahteva postava.

Obleka za gospode, dečke in otroke.

Vedno gotova obleka na izbiro.

Za

JESENSKI IN ZIMSKI ČAS.

Za gospode, dečke in otroke

zgornja sukinja od 9—25 gold., cela zimska obleka od 12—35 gold., zimska sukinja od 12—40 gold., zimsko hlače od 3.25—14 gold., cela obleka za dečke od 6—14 gold., cela obleka za otroke od 2—10 gold., zaprti plašč Sacco od 5.50—16 gold., ogrinjalo za v hiši od 8.50—16 gold., sukinja za štacuno od 5.50—14 gold., plašč za štacuno od 10.50—20 gold., ne-re-močljiv deževni plašč od 12—17 gold., za dečke od 2—3 gold., gomaso od 1.20—3 gold.

Za gospé.

plašč za dež od 6—12 gold., zaprti plašč Sacco od 5—12 gold., zimska ogrinjalka od 8—30 gold., zimska jopca dolman od 13—40 gold., nepremočljiv plašč za deklino od 3—10 gold.

Ignacij Steiner v Gorici

nasproti nadškofjski palači

Pri njem je tudi velika zaloga vsakovrstne domače in tuje robe. Za lepo in trdno izvršitev naročil daje poročstvo.

Oprava za gospé

Perlo za gospode in dečke

Potrebščine za finančno strako

Ferd. Wokulat

v GORICI.

Nar večja zaloga voščilnih listkov s slovenskim tekstom za novo leto in druge priložnosti v vseh velikostih in po nar nižji ceni.

Prodajavci se iščejo.

Primerna božična darila.

Ilustrovane cenike

za hišno in kuhinjsko pripravo

razpošilja poštne proste

H. TURZANSKI NA DUNAJI.

Skladišče za tovarno, zalogo in razpošiljavo.

Wien, Westbahnstrasse, N. 1.

Temeljita pomoč

vsem, ki so v želodci ali trebuhu bolni.

Ohranjenje zdravja

neslaja se vočjim delom na čiščenje in snazjenje sokrovce in krvi in na pospeševanje dobrega prebavljenja. Najboljše za to sredstvo je

dr. Roza življenski balzam

Življenski balzam dr. Rosov odgovarja popolnoma vsem tem zahtevam; isti oživi vse prebavanje, nareja zdravo in čisto kri, in truplo dobi svojo prejnjšo moč in zdravje zopet. Odpravlja vse težko probavanje, osobito gujus do jedi, kisló riganje, napetost, bijevanje, krč v želodci, zaslinjenost, zlato žilo, preobteženje želodca z jedill itd., je gotovo in dokazano domače sredstvo, ki se je v kratkem zaradi svojega izvrstnega uplivanja obče razširilo.

1 velika sklenica 1 gl., pol sklenice 50. kr. Na stotino pisem v priznanje je na razgled pripravljenih. Razpošilja se na frankirane dopise na vse kraje proti poštne mu povzetju svote.

Velesenceni gospod!

S toplo zahvalo Vam naznanjam, da mi je popolnoma pomagal Vaš dr. Roza življenski balzam proti 8 mesecev trajajoči bolečini, to je proti stranskemu vjedanju na prsih, zaradi česar sem imel hudo napenjanje in želodčni krč.

Odkar rabim ta lek, sem popolnoma zdrav in se dobro počutim, kar se mi prej kljub vsej zdravniški pomoči ni moglo posrečiti. Sprejmito torej mojo srčno zahvalo, in priporočam to zdravilo vsem, ki trpé vsled enake bolezni.

Trnecy Onjezd

Josip Tyri, sodar.

SVARJENJE!

Da se izogne neljubim napakam, zato prosim vse p. n. gg. naročnike, naj povsodi izrečno dr. Rozov življenski balzam iz lekarne B. Fragner-ja v Pragi zahtevajo, kajti opazil sem, da so naročniki na več krajih dobili neuspešno zmes, ako so sahtevali samo življenski balzam, in ne izrečno dr. Rosovega življenskega balzama.

Pravi dr. Rozov življenski balzam

dobi se samo v glavnej zalogi izdelovalca B. Fragner-ja, lekarna „k črnemu orlu“ v Pragi, Ecke der Spornergasse Nr. 205—3

V GORICI: G. Cristofolletti, lekarničar; G. B. Pontoni, lekarničar. V OGLEJI: Damaso d' Ella. V TRSTU: P. Prendini, lekarničar; G. Foraboschi, lekarničar J. Serravallo. V ZAGREBU; Sigm. Miltbach lekarničar.

Vse lekarne in večje trgovine z materialnim blagom v Avstro-Ogerikej imajo zalogo tega življenskega balzama.

TAM SE TUDI DOBI:

Pražko domače mazilo zoper bule, rane in vnetje vsake vrste.

Ako se ženam prsa vnajejo, ali strdijo, pri buhlah vsake vrste, pri turih, gnojnih tokih, pri črvi v prstu in pri nohtanju, pri zlezah, oteklinah, pri izmazčenju, pri morski (mrtni) kosti, zoper revmatične otekline in putiko, zoper kronično vnetje v kolenih, roah, v ledji, če si kdo nogo spahne, zoper kurje očesa in potne noge, pri razpokanih rokah, zoper lišaje, zoper otekline po piku mrčesov, zoper tekoče rane, odprte noge, zoper rak in vneto kožo, ni boljšega zdravila, ko to mazilo.

Raba je preprosta; mazilo (zavba) se namaže na platneni robec in se pritisne na bolno stran. Čez 4—6—8—12 ur se naredi nov flaster. — Zaprte bule in otekline se hitro ozdravijo; kjer pa ven teče, potegne mazilo v kratkem vso ognjico na-se, in rano ozdravi. — To mazilo je zato tako dobro, ker hitro pomaga, in ker se po njem rana prej ne zaceli, dokler ni vsa bolna ognjica ven potegnjena. — Tudi zabrani rast divjega mesa in obvaruje pred snetom (črnim prisadom); tudi bolečine to hladilno mazilo potiši. — Odprte in tekoče rane se morajo prej z mlačno vodo miti, potem se le se mazilo nanje prilipi.

Škatljice se dobodo po 25 in 35 kr.

Balzam za uho.

Skušeno in po mnozih poskusih kot najzanesljivejše sredstvo znano, odstrani naglušnost, in po njem se dobi tudi popolno uže zgubljen sluh. 1 sklenica 1 gl. a. v.

A. Hartleben's Verlag in Wien,

Hervorragendes Pracht-Reisewerk!

DIE ADRIA.

Land- und Seefahrten im Bereiche des Adriatischen Meeres

Von

Amand Fr. v. Schweiger-Lerchenfeld.

Mit 200 künstlerischen Illustrationen, vielen technischen Figuren, Plänen und einer grossen Karte des Adriatischen Meeres und seiner Gestadelsänder.

50 Bogen, Gr. 8 eleg. geh. Preis 7 fl. 50 kr. = 13 M. 50 Pf. In effectuellem Original-Prachtbande 9 fl. = 16 M. 20 Pf. Auch in 2 Halbbänden à 9 fl. 75 kr. = 6 M. 75 Pf. oder in 15 Lieferungen à 90 kr. = 60 Pf.

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen aus A. Hartleben's Verlag in Wien, I., Wallfischgasse 1.

V sladličarni

Anton-a Baumann-a & Co.

v Gorici. Via Seminario št. 8

izključna zaloga

vin pridelka pl. FABRIS-A iz Sv. Florijana v Brdih. Vino burgundsko staro . . . . . steklo po 70 kr. Pikolit prav star . . . . . po 60 kr. Kdor vzame več, se mu cena zniža.

JAKO VAŽNO

vsakteremu za oči.

Prava dr. White-jeva voda za oči od Traugott Ehrhardt-a v Grossbreitenbach-u v Turin-giji (Thüringen) slovi uže od leta 1822 po celem svetu.

Dobiva se steklenica po 1 gl. v Trstu v lekarni „Carlo Zaletti“ Via nuova 27 in v Gorici tudi v Cristofolletti-jevi lekarni na Travniku.

Zahteva pa naj se izrekoma samo dr. Whitejeva voda za oči od Traug. Ehrhardta. Nobena druga.

Odlomki iz pisem: Gospo-lu Tr. Ehrhardt-u. Za zadnjo pošiljatev Vaše prave dr. White-ve vode za oči se Vam zahvaljujem in Vam z veseljem naznanjam, da sem popolnoma ozdravel, ter le to želim, da bi vsakdo, ki bolehaje na očeh, vedel o tem tako priprostem in zdravilnem pripomočku, ker je vreden, da se širi bolje ko je mogoče (sledil naročilo). New-York (v severni Ameriki), 4. 11. 80. Jurij Sryschab, kitar. Dalje: Ker je steklenica Vaše prave dr. White-ve vode za oči prav dobro služila (sledil naročilo). Siegburg pri Koloniji, 18. 11. 80. Hofmeister, predstojnik kaznilnice.

Za božična darila

priporočam te le reči, vse

pravo pozlačene s c. kr. cekinskim zlatom!

Oj pravega zlata se ne razločijo.

Urne verižice za gospode po	3 gl.	50 kr.
Urne verižice za dame po	5	—
Garnitura gumb (knofov) za gospode po 1	80	—
Garnitura gumb za dame po	20	—
Garnitura: (broša in uhani po)	3	50
Braceleti za dame po	3	—

Prstani iz pravega 6 karatnega s sumatrnimi dijantanti, ki se ne dajo razločiti od pravih dijantantov, vsak po

5 gl., 6 gl., 7 gl., 8 gl., 9 gl., 10 gl. a. v. (Pri naročilu prstanov naj se za širokost prsta mera priloži v zrezku papirja.)

Vse se razpošilja po poštnem povzetju. Če se pa denar naprej pošlje po poštni nakaznici, se blago pošlje brezplačno.

Poročstva je 5 let!

G. W. SCHACK.

Prva razpošiljalnica:

Prag-Weinberge (na Češkem, Böhmen.)

PRODAJA
OGIJA IN PREMOGA
po znižanih cenah.
Ulica Usina št. 1.

Priloga k 50. številki „Soče.“

z malim posojilom na osebni kredit velike zgube in mnogih stroškov, katerim se kmet ali obrtnik brez posojilnice ne more ogniti

Tu pa ne moremo zamolčati našega čudenja, da je dobil g. Povše med svojimi tovarši, goriškimi deželni poslanci, tako malo podpore, ko je nasvetoval, naj bi dežela pripomogla k izpeljavi takega početja. Bil je tako slabo podpiran, da se v tem oziru ni mogel ganiti. Iz tega naj posname narod nauk, da ni res, da je vsak stan zastopan najbolje po poslancih svojega stanú, ampak da vsak stan je najbolje zastopan po poslancih, ki potrebuje tistega stanu poznajo in ki imajo srce in voljo, da hočejo narodu pomagati. Posojilnice na osebni kredit so namenjene v prvi vrsti kmetu, posestniku, malemu in velikemu, zanj so neizmerne koristi. Goriški deželni zbor je štel med svojimi poslanci lepo število posestnikov, ki se vendar niso ganili za posojilnico, katero je Povše priporočal, ki je potrebna tistim, katere so posestniki zastopali. Ta žalostna prikazen je popolnoma ovrгла načelo, da kmet mora voliti kmeta in posestnik posestnika za svojega poslanca. Vsakdo mora voliti tistega, ki z u a i u hoče koristiti svojim volilcem. Nočemo preiskovati, kaka so bili uzroki, da so se naši poslanci v tej zadevi tako vedli; ali to moremo reči, da marsikdo izmed njih bi bil zgubil katerega upnika in ugodnega glasovalca, ako bi se bil Povšev nasvet sprejel. Naravno je, da poslanec presojuje nasledek nasvetovane postave za se in za druge; to mu nikdo ne more zameriti; zameriti bi se mu moglo in moralo le to, ko bi osebno korist više cenil, ko korist naroda. Tega pa vestni poslanci nikoli ne delajo, temuč nastala je med pošteni možmi navada, da ne sprejemajo volitve, kadar vidijo, da nimajo toliko moči, da bi mogli lastno korist zatajiti v prid ljudstva, ki jim hoče skazati svoje zaupanje. Ni dvomiti, da ko bi se pokazale pri prihodnjih volitvah na Goriškem take razmere, bi vsak pošten mož se zahvalil za kandidaturu in bi nasvetoval narodu kandidata, o čegar zvestobi se ne more dvomiti. Zvestoba je poslancu neobhodno potrebna, ker kdor sprejme volitev, se molče zaveže, da hoče potegovati se in boriti za korist svojih volilcev. Nepošteno bi bilo, ako bi se kdo zato dal voliti, da bi varoval svojo korist na škodo občine, da bi brnil v hišo eksekutorju, katerega je zaslužil.

Ce je bilo vedenje bivših poslancev čudno, je vedenje naših nasprotnikov na visokih stolih v Trstu in v Gorici še čudnejše, ker ti so se, kakor se splošno govori, zarotili, da hočejo Povšeta vreči iz prihodnjega deželnega zbora, druge pa, ki hodijo vedno gledat na uro v Trst, da hočejo obdržati. Ali ti so eklepi naših nasprotnikov, ki po postavni poti ne morejo kratiti tvojih pravic, dragi narod slovenski. Tebi je volilna pravica zagotovljena, nje se trdno okleni in voli po svojem prepričanju, ki imajo za te srce; ne daj se pregovoriti, ne daj se ostrašiti, ampak stoj trdno, kakor kraška skala in tominski hribi, ker zdaj si boš postiljal za dolgih šest let.

Z.

vega predsednika se je glasovanje trikrat ponovilo, vsakokrat je bil voljen dr. Jos. Tonkli, pa še le po četrti volitvi prevzel je predsedništvo. Izmed voljenih odbornikov niso hoteli nekteri prevzeti odborništva. Tajnik je bil v tem letu Povše, blagajnik pa Jeglič. Novi odbor s svojim predsednikom skrbel je dobiti Čitalnici primernejše stanovanje, kar se mu je tudi posrečilo. S 1. novembrom 1870 preselila se je Čitalnica v svoje nove prostore v hišo g. Musine pri sv. Antonu, kjer je imela primerno dvorano za različne veselice in zборе. Tudi se je v teku leta 1870 število udov pomnožilo in upati je bilo, da prične za Čitalnico lepša bodočnost. Omeniti mi je, da so si v onem času in tudi pozneje nekteri gospodje pridobili mnogo zaslug za Čitalnico, tako n. pr. čitalnični pevovodja Hribar, ki se je leto za letom trudil oživiti slovensko petje v goriški Čitalnici, potem ranjki dr. Lavrič, ki je med drugim dijake podučeval v govorništvu in še več drugih.

Pri občnem zboru 16. decembra 1870 sta bila za predsednika in blagajnika Tonkli in Jeglič zopet voljena, tajništvo pa je prevzel najprvo Povše in za njim Kumar. V tem društvenem letu napravil se je za Čitalnico gledišni oder in odslej skrbela je Čitalnica tudi s predstavljanjem gledišnih iger za poduk in za zabavo svojih udov.

Za naslednje društveno leto bili so 13. novembra 1871 zopet voljeni za predsednika Jos. Tonkli, za denarničarja Jeglič in izmed odbornikov za tajnika Povše. Tudi v tem letu storilo se je marsikaj v prid in za razveseljevanje čitalničnih udov. Omeniti hoč m, da je Čitalnica v svojih prostorih priredila meseca marca 1872 veselico na korist stradalcih na Kranjskem in poslala v to svrhu veselični dohodek, ki je znašal 74 gl. in 40 kr., kranjskemu deželnemu odboru,

V Gorici, 12 dec. 1882. Ko so se bili razobesili pred malo meseci po stenah in nad durmi uradniških sob pri tukajšnji c. kr. okrajni sodnji lepi črno politirani okvirji z izključljivo italijanskimi napismi, pritožil sem se bil v Vašem listu radi takega preziranja slovenske narodnosti ter sem prosil ob enem, naj slavno vodstvo blagovoljno dodá na onih mestih napise oziroma vpise tudi v slovenskem jeziku, opiraje to mojo prošnjo na neovrgljivo resnico, da ima c. kr. mestna delegirana okrajna sodnja skoro le s slovenskimi strankami občevati. In zares-izemši malo vlog, ki jih podaja pri rečni sodnji goriškega mesta občinstvo in ono iz občine Ločnik — so vse vloge, kojih se nabare na leto nad 20.000, podane od slovenskih strank. Prva moja pritožba gledé takega preziranja ni imela nobenega uspeha: stoprav druga, in to radostno objavljam, ni ostala enako prvi „glas upi-jočega v puščavi“ in je imela vsaj polovičen uspeh, kajti dodali so se pri nekaterih teh napisih — toda le pri nekaterih in ne pri vseh — napisu tudi v slovenskem jeziku. Zahvaljevaje se za polovično ustrego v tem oziru, ponavljam prošnjo v imenu slovenskega občinstva, naj se slovenski napisi priložijo tudi ostalim še vedno le italijanskim napisom ter naj se tako zadosti prepravični prošnji in želji občinstva slovenske narodnosti. Gojim nado, da bode gospod načelnik rečene sodnje radostnim srcem to storiti zaukazal, vedoč, da razveseli s tem rod, ki je njega krvi.

Enako prošnjo stavljam i predsedništvu tukajšnje c. kr. okrožne sodnje, v katere prostorih se ne nahaja — ako se ne všteta prepoved stavljená poleg one v italijansčini, da se v prostorih rečene sodnje ne sme kaditi — noben nadpis v slovenskem jeziku! — Ubogi Slovenec, tedaj le to smeš oziroma moraš vedeti, da se tam kaditi ne sme, in nič drugega? Ni ti treba vedeti, kje se uže rešene vloge prepisujejo, pravnini spisi hranijo, tožbe in drugi spisi oddajajo? — Tužna mi majka! Pač prehudo ravna se z nami na zemlji naših očakov! Ako ne misli slavno predsedništvo pristaviti slovenskih nadpisov pri vseh italijanskih, naj zaukaže odstraniti še ono slovenski rod le sramoteto prepoved „kadenja“; kajti, če je slavno predsedništvo (sicer po vsem napačnega) mnenja, da slovensko občinstvo umé druge le v italijansčini napravljene nadpise, moralo bi bilo dosledno tudi misliti, da bi umelo i ono prepoved gledé kadenja, če bi tudi bila — enako vsem ostalim nadpisom — le v italijanskem jeziku na stenah prilepna. Dodati pa italijanskemu i slovenski nadpis edino na orem mestu, kjer se prepoveduje kaditi, pravi se slov. ljudstvo prezirati, če ne celó za norca imeti. Tega pa ne moremo in nočemo molče trpeti. Nadjam se torej, da slavno predsedništvo svojo dolžnost pripozna ter da zapove pri italijanskih i slovenske nadpise dostaviti.

Še eno imam, ki mi srce teži; in ta je da sem imel šestokrat žalostno priliko za aziti, da imajo nekateri županijski in poštni uradi na deželi pečate z italijansko ali nemško vdolbljen ni vpisi. Ali ni smešno, če ne žalostno, ako se ugleda na pismu, ki ga izda županijski urad v slovenskem jeziku, tik podpisá slovenskega župana: „Podesteria di N.“ ali pa „Deputazione comunale di R.“? — Opozarjam na to malenkost naše občinske može in poštarje na deželi s prošnjo, naj si oskrbijo slov. pečate, kar jim je najlaglje in z malimi stroški možno storiti zdaj, ker je v mestu več poljskih židov — graveurjev ali rezarjev, ki jako v ceno taka dela izvršujejo.

Lorak.

Iz Oseka, 5. dec. — Z ozirom na dopis izza Sv. gore v št. 48. „Soče“ o grgarski cesti prosim, naj bi se dal prostor naslednjim vrsticam.

Že pred več leti je nameraval cestni odbor goriški dobra dva lučaja grgarske ceste, kakor dopisnik pravi, razširiti; ali bivši č. g. vikar grgarski kot oskrbnik crkvenega zemljišča, na katero bi se bila morala cesta razširiti, ni hotel po nikakem odstopiti potrebnega zemljišča. Na drugo stran pa ne kaže cesto širiti, ker bi se skrivila in ker je na drugi strani cela vrsta murb, ki odkupovanje zemljišča podraži, med tem ko je crkveni svet gol.

Ko je prišel sedanji č. g. vikar v Grgar, je županstvo prošnjo za razširjenje ceste ponovilo in je ob enem zatrdilo, da od strani crkvenega oskrbnništva ne bo nobenih ovir, ampak da je voljno odstopiti potrebno zemljišče za pošteno ceno.

Cestni odbor goriški je na podlagi tega dopisa v svoji redni seji 7. nov. 1881. sklenil, da se cesta razširi; ob enem je za izpeljavo tega sklepa pooblastil mojo malenkost in g. Antona Kofola iz Cepovana. Dne 22. novembra 1881. sva se podala na lice sveta na ogled in sva si najela kot zvedenca g. Gregorja Filipiča, da se potrebno zemljišče premeri, ceni, in da se z vsemi lastniki dotičnih zemljišč sklene pogodba, kajti po slavnem županstvu grgarskem so bili vsi lastniki zemljišč okoli imenovane ceste k ogledu

in pogovoru povabljeni. Ko je odsek vse pregledal in določil, na katere strani se ima cesta širiti, se je določila cena po 50 kr. za vsak štirjaški seženj; posebej se je še obljubilo, da se drevje po vrednosti plača. Drugim lastnikom se je ponudba koj izrekla, a do crkvenega oskrbnništva, kateremu se največ zemljišča porabi, smo vložili pismeno prošnjo s pristavkom, da cestni odbor prosí odgovora, ker ako crkveno oskrbnništvo ponudbe ne sprejme, bo dal cestni odbor zemljišče postavno cenit.

Do tu smo prisli in ne dalje; ni crkvenemu oskrbništvu, ni zasebnikom se ni zdelo vredno odgovoriti do dan danes pri vsem tem, da je leto dni prošlo. Cestnemu odboru se pa tudi ni zdelo siljeno, to malenkostno reč s postavnimi silami poganjati, ker se je vedno nadejal, da dobi odgovor. To vidite, g. Kinzov, so ovire, ki čepovansko cesto stiskajo, ne pa cestni odbor goriški. To v opravičenju cestnega odbora in njega odsaka za razširjenje čepovanske ceste proti gore omenjenemu dopisu; vse drugo je iz zraka vzeto, kar Vi g. Kinzov v Vašem dopisu trdite. Na svidenje.

Josip Faganel, cestni odbornik, a ne cestnar

V Tolminu, 13. dec. — Novo ustanovljeno „Rokodelsko bralno društvo“ je imelo 9. t. m. svoj prvi redni občni zbor. Predsednik društva je g. Franc Jež, denarničar g. Val. Tutta; v odboru so gg.: Ferd. Štrukelj, ob enem podpredsednik, Ivan Gerželj, Franc Primožič, Josip Kenda, ob enem tajnik in arhivar, in Franc Rutar. Koj po dokončani volitvi povzane besedo predsednik. Zahvali se za izkazano mu zaupanje ter obljubi, da hoče podpirati in zastopati društvo ter je po svoji laoci voditi. V svojem govoru pravi dalje, naj se nikedo ne spotika nad imenom društva; ono je za vse, za kmeta, kakor rokodelca. Pač pa je za vsakega dobro in dolžnost, da pristopi in tako društvo podpira. Govornik je gorko polagal udom na srce, naj se mej seboj ljubijo in spoštujejo po bratovsko, naj drug drugega izpodbujajo, ker le tako je obstanek društva mogoč. Opomni jih naj se tudi zunaj društva spodobno vedejo, da bo imelo društvo možake in da bo tako širilo svoj vpliv tudi na druge, ki se ne morejo udeležiti društvenih pravic. Udom priporoča dalje, naj uživajo svoje pravice, t. j. naj hodijo pridno prebirat liste, da ne bodo zastoj naročeni. Posebno pa naroča udom, naj se ne vedejo zoperno proti uže 20 let obstoječej „Čitalnici“, ampak naj jej prepusté tudi v bodoče prvenstvo, da se ohrani mir mej društva, ker sloga jači, nesloga pa tlači. — Nadejaje se, da se njegove želje obistiné in da bo mogel zdaj leto o dobrem uspehu društva poročati, konča svoj govor s trikratnim „živelo društvu mnogo let!“

Po predsednikovem govoru se je posvetoval odbor, katere časnike naj društvo omisli. Za zdaj se je sklenilo, da društvo naroči „Slov. Narod“, „Sočo“, „Edinost“ in „Novice“; „Kres“ in „Ljub. Zvon“ se bota pa posojala. Kakor hitro se zagotovi obstanek društva, t. j. da bo imelo nad trideset udov, naroči tudi druge slovenske liste in, če bo blagajnica dopuščala, kupi si tudi kako dobro knjigo in si bo po več iztisov časnikov naročevalo, ki jih bo potem razdeljevalo mej prostu ljudstvo. — Nemških listov ne misli imeti društvo več od enega in sicer „Tribüne“ in še za to se naprosi „Čitalnica“, da ga prepusti društvu zastoj.

Pristopite torej, Tolminci in okoličani v obilnem številu, da bo društvo cvetelo in svoj sad rodilo.

Iz tominske okolice, 6. dec. — Ker se je g. Danijelu Fajgelj-nu zljubilo oglasiti se proti mojemu dopisu v 46. šte. „Soče“, primoran sem spregovoriti še nekoliko besed.

Moj dopis (1.) ni imel namena pikati ali grdit koga, ampak (2.) tožil sem, da (a.) ni v Tominiu prejšnjega petja ker (b.) nimajo pevcí pevovodje, zaradi katere okolnosti (3.) tudi narodna stvar pojema, in če sem pri koncu dostavil, da (4.) ni bilo gledé na take razmere poročilo v „Cerkvenem glasbeniku“ resnično in primerno, nisem s tem prav nič grešil.

G. Fajgelj je prevzel vodstvo pevskega društva v najlepšem redu, pevcí so bili tačas vsi navdušeni za petje in tudi društvena denarnica je bila dobro založena, tako da ni nihče dvomil, da bode društvo

*) Ali niso odgovorili lastniki ustmeno, ko ste jim po- goje ustmeno naznanili? — Ako je bil o tem zapisnik potreben, zakaj ga niste koj tisti den pri tisti priliki sestavili? — Ako bi lastniki na sklepe cestnega odbora, da naj se plača 20 odstotkov prilado za cestne potrebe, ne hoteli odgovoriti, to je: ako bi narod ne hotel plačevati cestnih doklad, ali bi cestni odbor tudi takrat kazal tako potrpečljivost in bi čakal čez eno leto? Menim, da ne. Kakor se torej cestnemu odboru mudi, da o pravem času dobi naloženi davek, tako naj bo tudi strog in hiter v istirjevanji dolžnih odgovorov. Cestnega odbora je dolžnost in ne milost, da skrbi po vsi moči za dobre ceste. Tako sodi Jože Stavce.

napredovalo. In zares je šlo nekoliko časa še precej dobro cerkveno in narodno petje. Toda to ni trajalo dolgo; ker g. pevovodja se je pogosto ujezil in ni prišel k vajam; ta je bil prvi povod, da so pevci zgubili zaupanje do njega in zginjevalo je tudi veselje do petja. Poskusili so merodajni gospodje pripraviti g. pevovodjo na pravo pot, pa vse je bilo zastoj, kajti prišel je zopet čas jeze in pustil je pevce na cedilu. Zadaži vzokus je bil menda preteklo leto; obljubil je g. Fajgelj gospodom in pevcom za trdno, da zopet začne podučevati; odloči se dan in ura, pevci pridejo vsi vneti, čakajo in čakajo, pa nič ne učakajo, ker g. Fajgelj je bil šel „na špas“; kakor so nekateri trdili, na ukaz. Tako je končalo prejšnje petje v Tominu.

Ta je glavna zasluga g. Fajgelj-na, pevovodje tominskega pevskega društva; on je največ pripomogel, da ni več narodnega petja, in da čitalnica, ki je služila prej drugam v izgled, ne more napraviti nobene veselice. Zagovarjati takega moza gotovo ni prav.

G. Fajgelj menda to sam dobro čuti, zato pa tudi ni v tem obziru črnil besedice, ampak polemizira le o cerkvenem petju. Pa tudi tam mu ni osoda mitejša, ker njegova trditelj, da se pri vseh velikih masah peje, ni resnična, kajti dne 19. novembra t. l. je bila slovesna masa na godino naše cesarice brez petja (njegov solo se ne šteje za petje). Te mase se je udeležilo mnogo ljudstva, tudi mnogo gospode in vsi veterani. Cela fara je godrnjala, kakor takrat, ko je na božični praznik orglam sapa (?) zmanjkalo. Sedanje petje — 2 ženska in 2 moška glasova — zares ne zadostuje za tominsko farno cerkev; in še ti glasovi se poredkoma slišijo.

Kar pa se tiče zmožnosti g. Fajgelj-na in njegovega napredovanja v muziki, mu istega nihče ne jemlje, in tem huje graje je vreden, ako pri izvanrednih zmožnostih petje tako zanemarja.

Dostavek uredništva. Glede na objavljene tri dopise, ki obravnavajo tominsko petje, dovoljuje si uredništvo sledečo opombo. Pri crkvenem petju je treba paziti na dve reči: a. na kompozicijo (uglasbenje) in b. na izpeljavo. G. Fajgelj je v svoji obrambi pojasnil, da izbira za tominsko cerkev take kompozicije, ki se nahajajo v zapisniku nemškega Cecilijanskega društva. V ta zapisnik se sprejemajo le take kompozicije, ki se vjemajo s crkvenimi določbami glede crkvenega petja. Ko je g. Fajgelj v „Cerkvenem glasbeniku“ hvalil tominsko petje, je najbrže imel kompozicije pred očmi in je hotel povedati, kakor se pojejo. Če je res tako, tedaj se z g. F. vjemamo. Drugo prasanje je, kako se tiste pesmi pojejo, ali kako je izpeljava. Uredništvo o tem ne more soditi, ker ni slišalo našlastna uha petja, o katerem je govorjenje. Ako je pa res, kar dopisnik trdi, da vsaj pri veliki masi poje pevovodja sam, mora se reči, da tako petje ne zadostuje za tominsko farno, ki bi morala biti drugam za izgled. V izpeljavi so torej pomanjkljivosti in v tem oziru ima dopisnik iz tom. okolice prav.

Sicer pa se vrtil dopis iz tom. okolice v št. 46. našega lista v prvi vrsti okoli narodnega in ne okoli crkvenega petja, in posebno glede narodnega trdi da ja nehalo, ker ni pevovodje in ker se je ločilo cerkveno in čitalnično petje. — Lepo bi bilo od g. pevovodje, ako bi se hotel truditi za narodno petje; gotovo bi s tem zaslužil hvalo in zahvalo celega trga.

Zadnji stavek, dasi ima nekoliko pelina v sebi, govori vendar po našem mnenju zadosti jasno, da dopisniku iz tom. okolice ni za to, da bi koga žalil, ampak le za stvar, za — narodno petje. Naj pripomrejo naše vratice, da se v Tominu duhovi pomirijo, da se združijo, da se okrepijo, da skupno delujejo v čast in ponos tominskega trga. Naj se pevci spet oklenejo svojega pevovodje in pevovodja pevcev in ni se bati, da bi ne napredovali prav lepo v veselje vseh poštenih tržanov.

Iz Vipave, 13. dec. — (Brij in Dombrava) sta spadala tudi od leta 1601. naprej k prvaški župniji, kakor sem omenil v številki 48. „Soča.“ Duhovno oskrbovanje teh krajev je delil prvaški župnik s kaplanom na Vogerskem, zato je delil z njim tudi dohodke: ali župnijskim pravicam se nikoli ni odpovedal glede teh krajev. Vogersko se je pa obnašalo v tej zadevi proti Prvačini, kakor ječ proti lisici, ki ga je bila iz smiljenja sprejela v svojo jamo. Ko je bil v jami, se je začel stegovati in širiti, pikati in zbadati, dokler ni bila lisica prisiljena, da je janto zapustila. Leta 1787. je patron vogerske cerkve zahteval od vlade naj se kvartez iz Brija in iz Dombrave odreče prvaškemu župniku in naj se prisodi vogerskemu duhovniku; pa je bil zavrnjen, ker njegova zahteva je nasprotovala pogodbi, katero je bil sklenil Vulpatus — Lisjak l. 1801.

Pravne razmere so ostale torej tudi naprej, kakor pri starem, ali ostala je tudi mržnja, ki je bila enkrat začeta in ostalo je prizadevanje vogerskih patronov, da bi pridobili svoji cerkvi dohodke iz Brija in Dombrave. Gorško škofjstvo je bilo o tem dobro podučeno in je želelo, da bi se večim prepričim koncu storil. Zato je leta 1832., ko je nastopil v Prvačini novi župnik M. M., izdalo odlok, s katerim je

Brij in Dombravo tudi v duhovnih zadevah združilo s prvaško župnijo, da bi bilo konec vseh homatij. Vogerski patron je dosegel, da se je izvršitev tega odloka ustavila, in je začel tožbo zaradi kvartez iz Brija in Dombrave, ki je bila za župnika ugodna rešena. Prvaški župnik je med tem časom, ko je pravda tekla, prejemal svoje dohodke iz imenovanih dveh krajev po navadi. Nekaj dohodkov mu je bil vogerski patron zadržal; ali ko je bila pravda končana, je župnika pismeno povabil, naj pride po sekvestrirani kvartez. O vseh teh rečeh se hranijo zapisniki in listine, ki resnico spričujejo. Ko je bila vpeljana l. 1818. zemljiška odveza, se je odkupil kvartez iz Brija in Dombrave za prvaško župnijo in se je to tudi vpisalo v javne knjige.

Pa vse to ni nič pomagalo; zastoj je bil nepretrgani užitek dohodkov, ki ga je imel prvaški župnik iz omenjenih krajev, zastoj zemljiška odveza na njegovo ime, zastoj škofjski in vladni prejšnji odloki, ki so župnika branili, zastoj pogodbeno pismo od l. 1601. Vogerci so si bili djali v glavo, da hočejo imeti Brij in Dombravo, naj velja kar hoče; zato je začel vogerski patron tožbo vnovič, ko je l. 1852. dobil farno župnik g. B. M. Ministerstvo za uk in bogočastje odloči (po upravni in ne po sodnijski poti) z dopisom 15. nov. 1852., naj se kvartez (ali njegovo odkupilo) iz Brija in Dombrave odvzame župniji prvaški in naj se podeli župniji vogerski, češ da je prvaška župnija, kakor kažejo fanije, katere so si omenjene gosposke dale predložiti, skoz in skoz obilno dohodki preškrbljena in veliko bolj dotirana memo vogerske. Tak je bil začetek, razvitek in konec pravde med Prvačno in Vogerskim zaradi kvartez iz Brija in Dombrave. Iz te zgodbe posnamemo pa lahko ta nauk, da ako bo prvaška župnija kedaj bolj uboga ko vogerska, bo smela zahtevati Brij in Dombravo nazaj, ker le zaradi uboštva in ne zaradi pravne podlage je bil dotični kvartez prisojen Vogerskemu.

Iz Ljubljane 13. dec. Dovolite mi, da vam danes nekaj poročam o kranjskih — prascih. Naši ščetinjariji so bili zaradi okusnega mesa in nežne slanine (špeha) med nami domačini zmerom na dobrem glasu; ali njih slava do nedavna ni segala čez meje njih ožje domovine. Kar je bilo tega blaga, vse je šlo doma pod nož in z večine se je tudi do malega doma porušilo. Nekaj let sem si je pa „kranjska klobasa“ pridobila častno priznanje tudi v tujem svetu. Ali kdor sploh vse, kar je dobro in pošteno, začeli so tudi našo klobaso pačiti in ponarejati. Okusna kranjska klobasa je pa vendar obudila pozornost vsanjskega sveta na naše prasce, in začeli so pribijati svinjski kupci v deželo, s prva bližnji sosedje koroški, potem tirolski, za njimi bavarski in zdaj uže celo francoski kupci. S prva so hodili le posamični, ali od leta do leta množi se njih število in, se vé da, tudi število po njih nakupljene in odvedene živali. Posebno po dolenskih cestah pomikajo se zdaj pogostoma dolge vrste voz, obloženih s krutečimi debeluh, katere potem železnica razvaža križem svetla.

Nam je to všeč, ker po tem potu lapi denarji dohajajo v deželo. Z druge strani so pa tujci nam domačinom svinjino in slanino tako podražili, da so nas prav občutljivo zadeli. Slanina, katero smo prej kupovali po 50-54 s. kilo, plačujemo zdaj po 70-76 s. Kako znamenita je pri nas prasičja mesarija, razvidno je iz tega, da se na leto in dan zakolje do 8000 prascev, namo preteklega meseca novembra so jih zabodli 1318. Klati se pa smejo jedino le v mestnej klavnici in vsaka zaklana žival se preje natanko pregleda, predno gre na trg, da li je namreč bila zdrava ali ne. Vsaka nezdrava izroči se konjedircu, ki jo mora uničiti. Cloveškemu zdravju so sposobno nevarni ikrasti prasci, kajti je znano, da se od svinjske ikre, ako je živa prišla človeku v želodec, potem v črevih razvije traku lja, veličanska glista, ki mu dela časi hude bolečine. Lanskega leta je bilo v mestnej klavnici med blizu 8000 prascev 76 ikrastih, ki so bili vsi pokončani. Prav je, da oblastuje skrbé za zdravje ljudem, ki so njih varstvu izročeni, ali vendar bi se nam skoraj dozdevalo, da je tako neusmiljeno pokončevanje ikravih prascev pretirano. Ne vemo sicer, ali se prasci pokončujejo se slanino ured ali ne. Ako se godi prvo, je gotovo nepotrebno, ker v slanini ni skoraj nobene ikre, in ako bi tudi katera bila, mora poginiti, kedar se mast cvre. Ne poznamo sicer dotičnih postav, ali ako one ukazujejo tak o pokončevanje, potem naj se pregledajo in če je treba popravijo.

Ako pomislimo: 1. da se z ikravimi prasci pokonča velika vrednost, ki je narodnemu gospodarstvu izgubljena; 2. da je ikrava svinjina tečna, okusna in popolnoma neškodljiva, ako se dobro prepeče; 3. da pri nas ni, kakor v Nemcih, navada jesti surove svinjine — ako vse to pomislimo, menda je opravičen predlog, da naj oblastnija — pri nas v prvi vrsti mestno starešinstvo — premišljajo, kako bi se dale narodnemu gospodarstvu rešiti značne vrednosti, ne da bi zdravstvo s tem kaj trpelo.

Pred vsem pa bi bilo potrebno zagatiti — vsaj kolikor mogoče — izvir, iz katerega prihajajo ikravi prasci. Narod je treba poučevati, od kod so ikre in kje jih prasci dobivajo. Potovalni kmetijski učitelj naj bi o vsakej priliki o tem govoril. Le pogledimo malo po naših vaséh! Kje največkrat najdemo svinjak ali hlev (kotec)? Tikoma stranišča! Ali se je potem čuditi, da so prasci ikravi? Oblastnije naj bi, če ni drugače, ljudi se silo primorale odstraniti prasce od stranišč. Mnozemu kmetu bi bilo s tem pomagano.

Politični pregled.

Bitke z uma svitlim mečem v državnem zboru so pričele. Ustavoverci ali levičarji so že nekaj dnij pred začetkom zborovanja po časnikih svetu naznanjali, da so med počitnicami znašli „kamen mordrijanov“. S tega pomočjo bodo vsa socijalna vprašanja kar iz sveta zginila; svet bode strmél nad modrostjo levičarjev. Taki in enaki glasovi so odmevali iz predalov ustavoverskega časopisja. A kaj so spravili levičarski modrijani na dan? Balon iz milijine pe- ne, kateri takoj zgine, če se ga človek le dotakne: stavili so predlog, naj zbornica izvoli odsek, kateri bode sestavljal in preresetoval načrte o socijalnih vprašanjih. Finančni minister je pa še pred tem predlogom nazvanil, da bode vlada predložila več načrtov gledé imenovanega vprašanja. Sicer so pa levičarji oni predlog v sobotni seji že preklicali.

Finančnemu ministru je bilo dovoljeno v isti seji pobiranje davkov za prve tri mesece prihodnjega leta. Ustavoverci niso pri tej priliki nič razsajali, kakor navadno; le glasovali so proti onemu dovoljenju po stari navadi.

V zbornici drž. poslancev se pretresuje načrt obrtnijske postave. Med govorniki se odlikujejo poslanci desnice; posebno krasen in temeljit je bil govor poslanca kneza Lichtenstein-a v tej zadevi. Ustavoverci molčijo; ne vemo, je li jim desnica sapa zaprla ali pa zbirajo moči za kakšno vzvišeno misel, s katero bodo hoteli državo zopet rešiti. Le prvi dan, ko se je začela obravnava o tej postavi, so o nji spregovorili, a uspehi onih govorov so bili zelo medli. Ko je še poročevalec grof Belcredi natanko razložil vse ugodne posledke, katere imajo obrtniki od nje pričakovati, ter priporočal, da se preide v razpravo posameznih §§., je bil njegov zadnji nasvet z vsemi razen treh glasov sprejet. Vlada hoče to postave vsakako še pred Božičem pod streho spraviti ter jo obrtnikom za novo leto v dar pokloniti.

Železnični odsek sprejel je podaljšanje postave o lokalnih železnicah za dve leti. V tem času bode po obljubi trgovinskega ministra Pinotta izdelana nova postava o tej zadevi.

Dalje pripravlja poljedelsko ministerstvo načrt postave, ki določuje dolgot dnevnega dela, postave o nedeljskem počitku, o uporabi žensk in mladih delavcev pri rudokopih in o uredbi bratovščinskih založnic. Iz tega je razvidno, da se sedanje ministerstvo resno trudi, da bi po ustavovercih zavožen državni voz zopet na pravo pot spravilo.

Ruski minister pl. Giers, ki se bavi v Rimu, je bil prejšnji teden od papeža sprejet in je obiskal potem kardinala Jacobinija. Njegov pohod v Berlinu in druga znamenja kažejo, da so se razmere med ruskim, nemškim in avstrijskim dvorom zboljšale. Med prvimi in zadnjimi so bile razmere do zadnjega časa nepovoljne.

Meje med Črnogoro in Turčijo po zadnji vojski niso še povsem poravnane in menda tudi ne bodo, dokler ne bodo velevlasti s Turčijo resne besede govorile ali pa dokler hrabri Črnogorci z mečem v roki meje ne določijo in tako vednemu prepiru konec napravijo. Turčija sicer vedno obljubuje, da hoče tudi to mirnim potom poravnati, a že obljube so take vrste, da se iz njih takoj razvidi namén, stvar po stari navadi zavleči. Glede tega vprašanja je v tem smislu Črnogora poslala velevlastim okrožnico s prošnjo, da bi se že enkrat rešilo to mejno vprašanje.

Politične razmere v Srbiji niso nič kaj pri-